

Vedle osvojení češtiny jako druhého jazyka a kontaktu s českými mluvícími vrstevníky je pro děti, které se učí česky, velice důležitá i **gramotnost v mateřském jazyce**. Pro celkový vývoj dítěte je znalost prvního jazyka velmi důležitá. Dítě se pak mnohem lépe učí nové poznatky, pokud si je může spojit s vědomostmi a znalostmi osvojenými v mateřštině.

VÍCEJAZYČNOST:

- ✘ Předchází sociálnímu vyloučení dětí, jejichž mateřský jazyk se liší od jazyka většinové společnosti.
- ✘ Umožňuje dětem lépe zakořenit v novém prostředí.
- ✘ Posiluje identitu dítěte a jeho sebevědomí.
- ✘ Rozvíjí jazykové schopnosti a myšlení napříč jazyky.
- ✘ Umožňuje uchování kulturního dědictví (m. j. tradice, pohádky, sounáležitost s komunitou...).

Vícejazyční žáci používají své jazyky k různým účelům a v komunikaci s různými lidmi (mateřský v rodině, druhý v širší společnosti, ve škole atd.), tím je také ovlivněna slovní zásoba, úroveň ovládnutí i jazyková preference. Znalost mateřského jazyka je pro tyto děti nejen prospěšná, ale většinou také nutná k tomu, aby komunikovaly se členy své rodiny. Bez znalosti mateřského jazyka sice obstojí ve škole, ale mohou mít vážné problémy v komunikaci s rodiči, což může způsobit potíže s výchovou a chováním. Důležitá je tedy spolupráce školy s rodiči – jednak aby našli cestu, jak dítě co nejlépe naučit česky, ale také jak zachovat a dále rozvíjet dovednosti v prvním jazyce dítěte.

DOPORUČUJEME:

- ✘ Nesnažte se děti od mateřského jazyka odstříhnout – hrozí jim ztráta identity. Nabízejte dětem dostatek příležitostí k rozšíření využití mateřského jazyka (dětský kolektiv s mateřským jazykem, návštěvy země původu atd.).
- ✘ Výchova dětí v jazyce vaší rodiny je velmi důležitá, protože jen tak s nimi můžete komunikovat v jazyce, ve kterém se cítíte sebejistě.
- ✘ Učitelé by neměli rodičům radit, aby doma mluvili se svými dětmi pouze česky, protože děti by se mohly naučit od rodičů, kteří dostatečně neznají češtinu, chybné obraty, výslovnost apod. Zároveň by přišly o možnost rozvíjet se ve svém rodném jazyce.
- ✘ Zaveďte si domácí jazyková pravidla, která vám budou vyhovovat.
- ✘ Rozvíjejte mateřský jazyk, a to nejen mluvený, ale i čtený/psaný.

Je důležité, aby pro děti existovaly vhodné podmínky pro používání jazyka rodiny i v mateřských školkách a ve školách. Pro používání jazyka je velkým přínosem, pokud si děti uvědomí jeho hodnotu i mimo rodinné prostředí. Posiluje to jazykové povědomí všech zainteresovaných osob, jazykovou různorodost a neformální možnosti využití všech jazyků. Promluvte si s pracovníky vzdělávacích institucí, které vaše děti navštěvují, a informujte se na způsoby jejich přístupu k mnohojazyčnosti. Váš názor na něj si pracovníci jistě rádi vyslechnou, stejně jako informace o vaší kultuře a tradicích.

Ve škole mají větší šanci naučit se vyučovací jazyk a celkově uspět ty děti, jejichž rodinní příslušníci s nimi mohli trávit čas, vyprávěli jim příběhy nebo s nimi hovořili způsobem, který rozvíjel slovní zásobu v jejich mateřském jazyce. Znalosti a schopnosti dětí jsou přenositelné z mateřského jazyka naučeného doma do jazyka používaného ve škole.

UŽITEČNÉ ODKAZY:

- 👁 [Časopis pro vícejazyčné děti a multikulturní výchovu Kamarádi \(www.zaedno.org/home-kamaradi\)](http://www.zaedno.org/home-kamaradi)
- 👁 [K navazování na odborné pojmosloví v mateřském jazyce mohou posloužit překladové slovníčky \(https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky\)](https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky)
- 👁 <http://www.multilingual-families.eu/repository/for-parents>
- 👁 <https://www.inkluzivniskola.cz/vicejazycnost>
- 👁 Cummins, J.: Vzdělávání vícejazyčných žáků. In: Existuje-li to, je to možné: inspirace pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. META slaví 15, s. 183–190. Praha 2021.

بجانب اكتساب اللغة التشيكية كلغة ثانية والاختلاط بالأطفال من نفس الجيل والذين ينطقون بها يعتبر من الأشياء الجوهرية للأطفال الذين يتعلمون اللغة التشيكية كذلك إتقان لغتهم الأم. إن معرفة اللغة الأم مهمة جدًا لنمو الطفل بشكل عام. يتمكن الطفل من استيعاب معلومات جديدة بصورة أحسن طالما أنه يستطيع أن يربطها بالمعارف والمعلومات التي اكتسبها بلغته الأم.

تعدد اللغات

- ✱ تسمح ظاهرة التعدد اللغوي بتفادي العزل الاجتماعي للأطفال الذين تختلف لغتهم الأم عن لغة المجتمع الذي يعيشون فيه.
- ✱ إنها تمكن الأطفال من أن يلتصقوا كما ينبغي بالبيئة الجديدة.
- ✱ إنها تعزز هوية الطفل وثقته بنفسه.
- ✱ إنها تقوي قدرات الطفل اللغوية وعقلية بشكل عام.
- ✱ إنها تسمح بالحفاظ على التراث الثقافي (بما في ذلك من التقاليد والحكايات والانتماء إلى مجتمع اللغة)

يعتمد التلاميذ الناطقون بأكثر من لغة على لغاتهم لأداء مختلف المهام وللتواصل مع ناس مختلفين (قد تستخدم اللغة الأم مع أفراد العائلة واللغة الثانية في الدوائر الاجتماعية والمدرسية إلخ). مما يؤثر كذلك على مخزونهم اللغوي في اللغة المعينة ومستوى إتقانهم لها وميلهم لتفضيلها على الأخرى. أما إتقان اللغة الأم فهو ليس مفيدًا فقط بل أنه ضروري لتواصل الأطفال مع باقي أفراد عائلتهم. بدون معرفة لغتهم الأم قد يستطيعوا أن ينجحوا في المدرسة ولكنه من المحتمل أن يواجهوا مشاكل جادة في التواصل مع آبائهم مما قد يؤدي إلى صعوبات في التربية والسلوك. هذا ما يزيد من أهمية التعاون بين المدرسة والآباء – من ناحية يهدف التعاون إلى إيجاد طريقة مناسبة لتعليم الطفل اللغة التشيكية ومن أخرى إلى مساعدة الطفل في الحفاظ على معرفتهم بلغته الأم وتنميتها السليمة.

ما ننصح به

- ✱ لا تحاولوا أن تفصلوا أطفالكم عن لغتهم الأم وإلا تعرضونهم لخطر فقدان الهوية. أحيطوهم بما يكفي من الفرص لتوسيع مدى استخدام لغتهم الأم (عن طريق الاختلاط بمجموعة من الأطفال الذين يتكلمون نفس اللغة أو زيارات بلد أصلكم إلخ).
- ✱ احرصوا على تربية الأطفال بلغتكم الأم إذ أنها الطريقة الوحيدة التي تستطيعون بها التواصل معهم بثقة كاملة.
- ✱ لا يجب على المدرسين أن ينصحوا الآباء بأن يكلموا أطفالهم في البيت بالتشيكية فقط لأن هذا قد يؤدي إلى أن الأطفال يتعلمون من آبائهم الذين لا يتقنون التشيكية إتقانًا تامًا عبارات مخطئة أو نطقًا غير سليم إلخ. في نفس الوقت يحرمهم هذا من فرصة تنمية لغتهم الأم.
- ✱ حددوا قواعد تناسبكم لاستخدام اللغات المعينة في مواقف معينة من حياتكم اليومية.
- ✱ احرصوا على تنمية اللغة الأم في بيتكم بما في ذلك اللغة المحكية واللغة المكتوبة.

من المهم أن تحيط بالأطفال بيئة مناسبة لاستخدام لغة عائلتهم كذلك في رياض الأطفال والمدارس. لا شك أن ما يفيد استخدام الطفل للغة كثيرًا هو أن يدرك قيمتها حتى خارج البيئة العائلية. هو ما يعزز الوعي اللغوي لكل الأشخاص المعنيين وكذلك يغني التنوع اللغوي ويوفر إمكانيات الاستفادة من اللغة بمختلف المواقف. توجهوا إلى موظفي المؤسسات التعليمية التي يتردد عليها أطفالكم واسألوهم عن طريقة تعاملهم مع التعدد اللغوي. بالتأكيد سيصغون إلى وجهة نظركم كما سيهتمون بالمعلومات عن ثقافتكم وتقاليدكم.

لا غرابة أن أكثر التلاميذ استعدادًا لإتقان لغة التعليم والنجاح في المدرسة بشكل عام هم الأطفال الذين تمكن أهلهم من أن يقضوا معهم ما يكفي من الوقت وأن يحكوا لهم حكايات أو يتكلموا معهم بطريقة تمكنهم من تنمية مخزونهم اللغوي بلغتهم الأم. فإن المعارف والقدرات يمكن أن تنتقل من اللغة الأم إلى اللغة المستخدمة في المدرسة.

روابط مفيدة:

📖 مجلة "Kamarádi" للأطفال الناطقين بأكثر من لغة وللتربية المتعددة الثقافات:

www.zaedno.org/home-kamaradi

📖 من أجل متابعة مصطلحات المتخصصة في اللغة الأم يمكن الاستعانة بالمعجم المتخصصة:

<https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky>

📖 <http://www.multilingual-families.eu/repository/for-parents>

📖 <https://www.inkluzivniskola.cz/viczejazycnost>

📖 Cummins, J.: Vzdělávání vícejazyčných žáků. In: Existuje-li to, je to možné: inspirace pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. META slaví 15, s. 183–190. Praha 2021.